

DANICA.

CERKVEN ČASOPIS ZA SLOVENSKE POKRAJINE.

O smrti velikega vladike Jos. J. Strossmayerja.

Zakaj Ti moral si umreti,
božanski blagovestnik nam?
Ti večno moral bi živeti,
na vek nenadomestnik nam! —
Zakaj ti, neizprosna smrt,
slepó od kraja vse pobiraš,
in črni svoj mrtvaški prt
čez blage vse in zlè razstiraš, —
zakaj?! . . . Zanesi njim ti vsaj,
ki treba nam jih vekomaj!
Zakaj v temné pogrezaš grobe
može, ki polni so vrlin,
kot one, ki so polni zlobe,
noben ne diči blag jih čin?
Mar hčeš ti vse uničiti,
kar svet bi moglo dičiti?
Izruj plevél, zatri osat,
a pusti rasti sadež zlat,
ki zemljo bo pomlajal,
pomlajal in prerajal,
za rodom rod naslajal.
O smrt, pošast ledena ti,
kje ti srcé, kje so očí?
Oči ti ní, srcá ti ní!
Ti slepa si, si vsa koščena,
brezčutna, neizprosna žena!
Zobé brezmesne nam kažoč,
vsem rogaš se, vsevničujoč,
od rojstva strašna nam grozilka,
vsevgonobljalca, vsemorilka! —
In tudi zdaj
slaviš ponosno zmagoslavo,

ker strla si božansko glavo,
češ, da si jo za vekomaj.
A nisi je! — Živí še moč,
ki grobna ne požrè je noč:
to vzorov svetlih je spomin,
ki v narod jih je zasejal,
spomin kreposti in vrlin,
ki v vek nam bodo vzgled svetál.
Njegovi zlati to so čini,
ki v čast in rast so domovini
teh ne končaš, zlorada smrt,
teh blag spomin ne bo zatrt.
Teló vmoriš pač, smrt, mu tí,
a v delih mož na vek živí.
Ko tí pa zadnje bitje streš,
tí, vsemorilka, tudi umreš;
a On nesmrten, polen slave
smrt tvojo gledal bo z višave!

S. Gregorčič.

III. nedelja po Veliki noči.

(Varstvo sv. Jožefa.)

Zaradi njegove . . . krotkosti
ga je posvetil in ga je izvolil
izmed vsega človeštva.

(Sir. 45.)

Večkrat pomladi tam v zatišju modra
vijolica cvete. Če se izprehajaš v tem naj-
lepšem letnem času skozi zopet oživelo seč,
naznanja ti prijetni duh, da blizu tu biva ta
ponižna hčerka probujene vigredi, akopram
niti ne veš, kje in kako je skrita v svojem
dragem zavičaju pod istotako ozelenelim
grmovjem.

Naj tej mili prikazni iz rastlinskega sveta vpodabljam o svetnika, ki nam je zopet danes pred očmi: rednika Jezusa Krista, sv. Jožefa.

Že 19. marcija smo slovesno praznovali njega god kakor priprošnjika vsem slovenskim pokrajinam; danes III. povelikonočno nedeljo pa nam sv. cerkev v novo izbuja njegov spominj, kakor da bi se ločiti ne mogla od te tako odlične kakor ljube prikazni na velečastnem svojem svetniškem obnebju.

Če se za koga človeških otrok sme vporabljam izrek iz Gospodnjih ust: „Jaz sem krotak in iz srca ponižen“ (Mat. 11, 29.) — bo pač to oni, ki si je kakor človeški rednik pridobil toliko zaslug za tega edinca, ki je te besede kakor veliko resnico namenil samemu sebi.

Zato preišljujmo Jožefovo k r o t k o ponižnost ta današnji njegov spominjski dan se posebno še ob nekaterih prizorih in razmerah njegovega življenja.

Bodi nam vse to v pouk in v ono ravnilo, da smo povsod in v vsem tudi mi iz srca ponižni.

*

Dete Jezus je bilo rojeno v hlevcu blizu Davidovega mesta, Betlehema, na Judovskem. Pastirji pa so ob tej dobi čuli na tisti strani ter bili na ponočnih stražah pri svojih čredah. In glej! Gospodnji angelj se je vstopil pred nje in jih je obvestil o Izveličarjevem rojstvu. Pridružila se je bila angelju množica nebeške vojske Bogu pojoč čast na visokosti in ljudem mir na zemlji. Ko so ti angelji odšli v nebesa, prišli so pastirji po angeljskem naročilu ter našli Marijo in Jožefa in dete v jasli položeno. (Luka 2.) — Priprosti pastirci: to je bila, soditi po vsej njegovi naravi, Jožefu prijetna tovarišija; z njimi — ponižnimi, kakor je bil ponižen sam — se raduje Jožef najlože; z njimi — krotkimi, kakor so bile krotke ovce njihovih čred — se veseli sreče, ki je po Jezusovem rojstvu došla njemu; njim; nam vsem in vesoljnemu človeštvu. — S temi ponižnimi pastirci vred torej sv. pismo imenuje Jožefovo krotko osebnost.

Počastit so prišli potem k jaslicam novorojenega kralja modri iz Jutrovega. Vstopili so ter po popisu sv. besede „našli dete z Marijo, njegovo materjo, ter pred-nje padli in je molili.“ (Mat. 2, 11.) — Tu ob dohodu sv. treh kraljev sv. pismo nič ne omenja Jožefa, nego le „dete z Marijo.“ Družbi tako odličnih mož se namreč sv. Jožef v svoji ponižnosti noče uvrstovati. Teh znamenitih mož prihod, tako sodimo, mu budi misli: kako je le Jezus vse, on sam nič; kako je tako visoko povzdignjena le Marija — a on sam ni družega, nego vesten izpolnovalec božjih namenov in kakor tak naj v svoji krotkosti svetu čuva božjega Odrešenika; sam za-se pa biva v tišini.

V svesti si svoje revščine je sv. Jožef spremljal Marijo in Jezusa na darovanje v tempelj. Ni nesel zlata seboj, ki ga v družini imajo od daru sv. treh kraljev. Ponižen kakor je, prihaja v tisti privajeni si revščini, v koji so ga poznali na okrog in le revnim odločeni dar v templju je Marijin in Jožefov dar: „dva mlada goloba.“ (Luk. 2, 24.) — Simeon, starček je ob tej priliki spoznal božje dete. Prihitel je v svoji pravičnosti in bogaboječnosti ter je rekel Mariji, njegovi materi: „Tvojo lastno dušo meč presune.“ (Luk. 2, 35.) Le Marije Simeon omenja in Jožefa niti ne imenuje. Jožef se ne sili v ospredje, saj tudi ne doživi časa, da bi videl: kako stopi Jezus med svet, da bi tudi on okušal slast njegovih nebeških nauk; da bi se tudi on vdeležil v duhu njegovega bridkega trpenja ter se veselil vstalega slave. — Krotki in ponižni Jožef mora, kakor je vsojeno v božjem sklepu, zapustiti zemljo prej, nego je na zemlji dočakal sadu svojega zvestega truda.

Kakor hišnemu gospodarju sta Jožefu pokorna Marija in Jezus. Kako počaščenje to zanj; a kakošen povod tudi skromnega Jožefa srčnemu poniževanju. — Vsak dan, vsak trenutek ima Jožef v tej družbi priliko staviti si vprašanje: Akopram hiši načelnik; a kedo je Jezus in kedo sem jaz? In res, če tudi se je dvigal Jožef v popolnosti od dne do dne bolj; misel, da je reven človek, izvoljen nebeškemu detetu tako nevreden varuh: ta misel je bila ponižnemu Jožefu

izvor vedno novega poniževanja. — Jezus — večni Bog in jaz — minljiv človek! Marija — devica brez madeža in jaz! — Marija, v rojstvu že brezmadežna in jaz, revni Adamljan: edin bivam jaz v tej hiši, ki se brezmadežnega imenovati ne morem — to in enako je Jožefu moralo biti vedno ponovljeno umnovanje. — V taki krotki ponižnosti, v svesti si svoje podložne ne-vrednosti gospoduje nad sveto družino ta čisto samosvoja prikazen: ta služeci gospodar nad božjim detetom in nad bogorodico — sv. Jožef.

*

V ponižnosti živi; v ponižnosti čuje nad svojima si izročenicima; v ponižnosti se seli s tega sveta. Bog pa ga je povikšal v nebesih kakor vsacega, ki na-se vzame Gospodnji jarem ter je krotak in iz srca ponižen.

*

* * *

Krotke ponižnosti, dragi; čednosti, na katero se zidajo druge kakor na svojo trdno podlago, nam bodi sv. Jožef svitel izgled. Naše srčne ponižnosti vedni bodrilec nam bodi danes češčeni veliki bivalec v svetlih nebesih — sv. Jožef. Amen.

Šest nadlog ali zla sedanje dobe.

IV. Poželjenje.

Po besedah sv. apost. Ivana je »vse, kar je na svetu, poželjenje mesa in poželjenje oči in napuh življenja, kar ni od Očeta, nego od sveta. In svet preide in njegovo poželjenje. Kedor pa stori voljo božjo, ostane vekomaj.« Poželjivost, lakomnost in častiželjnost so mladike iz izvirnega greha. Poželjenje mesa zahteva počutno, pohotno veselje: lakomnost sega po premoženju, napuh, ki je duhu lasten, hrepeni po časti, veljavi, vplivu in oblasti.

Premotrimo danes poželjenje mesa. To poželjenje je želja po meseni sli ali slasti. To je kelih, iz katerega pije na tisoče ljudi. Ko se je duh uperl Bogu, sledil je upor narave zoper duha. Ta notranji razdor lepo opisuje sv. Pavel z besedami: »Imam namreč všečnost nad božjo postavo, po notranjem

človeku; čutim pa drugo postavo v svojih udih, ki se bojuje zoper postavo mojega duha, ki me deva v sužnost pod postavo greha, ki je v mojih udih.« Človek bi se čisto dvignil do nebes — pa svinčena peza teži na perutih; »kajti meso poželi zoper duha, duh pa zoper meso; ta dva sta namreč eden drugemu zoper.« Vsak pa je izkušan, kadar je od svojega poželjenja vabljen in vlečen.« (Gal. 5.) Ta huda strast se na jutro z nami vred izbudi, ves dan se ne umakne od nas, in nas, ko dremujemo, ne zapusti. Odkar smo se zavedeli, biva v naši hiši, in še le, kedar se smrtna tema vleže na naše oči, takrat se znebimo neprijetne tovaršice.

Mesena slast veliko ljudi vžuguje. V stari zavezi je Bog dejal: »Moj duh ne ostane v človeku vekomaj, ker je meso.« Tako bi se mogel Bog tudi dandanes tožiti radi razširjene nasladnosti. Po nasladnem potu hoče do sreče dospeti človek, najplemenitejša stvar: kristijan, ki je odkupljen s Kristovo krvijo in tempelj sv. Duha. Poželjenje se velikrat ne da nasititi, svoji žrtvi nakoplje boleznin in bedo ter vgonobi dušo in telo: kajti »poželjenje mesa je ogenj, ki do pogube žre in izruje vse mladike s korenino.« (Job. 31. 12.) Pogled v življenje nam to svedoči na strašen, pretresljiv način. Noter do korenine končuje mesena sla posameznika kakor cele družine, vgonobi cvet mladostni, požre višje življenje duše. Človek bi mislil, da je pač lahko mrtvičiti poželjenje mesa. A temu ni tako. Žal, da ne. Kajti pekel s svojo silo, meso s svojimi miki in nasladni vek s pohlepom po veselju, vse to troje se protivi in zavira dobri sklep.

Izgubljeni sin je svoje premoženje zavrnil z razuzdanim življenjem. Ta izgubljeni sin je svet. Svet ne pozna najdražjega kamena na zemlji, najlepšega bisera v svetovnem morju. In v tem pogledu je res, kar pravi sv. Ivan: »Svet tiči v zlu. Pobožni Schlör se je izjavil: »Nečistost je zemljo preplavila, nepoštene zaveze se sklepajo v zgodnjih dobah in se oddaljujejo mnogo let.« Ni se nam muditi pri nestalnem slastoljublju, ki se ne sramuje za kletve vredno plačo prodajati dušo in telo. Vprašamo le: Kako more biti zakon blagoslovljen, ki je sledil grešnemu življenju? Zato se pa tudi ruši toliko zakonov v raz-

doru in v nesreči ter se oskrunjuje zakonska zvestoba. Žalostno je pa to, da oskrunitve čistosti nimajo za greh. To je le slabost, pravijo, ki je odpustljiva, da le človek sicer pošteno živi; potreba narave je, kateri človek ni kos. Tako daleč se spozabijo, da devištvo smatrajo za lepo bajko, ki je ni najti nikjer. Kajti nečisti rod še pojmiti ne more oskrunjenja čistosti in zdi se mu nemogoče to, kar so še celo pogani stavili tako visoko. Torej se izgublja tudi nežna sramežljivost, čuvarica čistosti. Starišev ni sram vpričo otrok imeti nečedne pogovore. Mlade ženske, ki jim je bil kedaj najlepši kinč sramežljivost in tihota, se izpostavljajo ter hočejo po gizdavosti, lišpu in drznem vedenju na-se opozarjati: samske osebe raznega spola greše brez nemira vesti. Izgovarjajo se z nameravanim prihodujim zakonom. Često še celo v večjih mestih neoženjeni javnoznano živijo lik zakonski ter se posmehovaje cerkvi in državi bahajo in ponašajo s svojimi grehi. Zares žalosten prizor! Ako še v misel vzamem nespodobne plese, nenravne gledališčne predstave, polzke, pohujšljive pesmi, skrnobne romane, norčavi predpustni čas —: potem se lahko uvida, koliko nevarnosti proti nedolžnosti, kako se širi nravna propalost. Sv. pismo nam popisuje, kako je radi tega greha žvepleni dež vničil pet mest, in kako je zavoljo nečistosti in malikovanja 24 Izraelcev enega dne smrt storilo vsled kuge.

Hudega sovražnika ima torej človek — poželjenje mesa, ki ga le še vžiga hudobni duh in neti sprijeni svet. Kako naj se človek zoper njega bojuje, da bode dosegel zmago in bo venčan? Pomoček in način vojskovanja nam nudi naš božji Izveličar rekoč: Ta rod pa se ne izžene drugače, nego le z molitvijo in s postom. Ponižne, zapljljive in stanovitne molitve je najprvo treba v to. To je priznal sveti pisalec bukev Modrosti doslovno: »Ko sem pa izvedel, da ne morem drugače zdržljiv biti, nego če da Bog, (in že to je modrost: vedeti, čegav dar da je ta) stopil sem pred Gospoda in ga prosil ter sem govoril iz vsega svojega srca.« — O vspelu pa Jezus pripoveda: »Prosrite in prejmete . . . Kedor prosi, prejme . . .«

(Konec pril.)

Župnik Alojzij Kummer.

Romarjeva pisma.

XV.

Betlehem, 17. aprila 1904.

Odložil sem obisk mnogobrojnih jeruzalemskih svetišč na jutrašnji dan ter se odpravil danes dopoldne ob devetih v Betlehem. Lepo vreme in dobra cesta sta me izvabljala, da bi se napotil peš tje, saj se ni treba strašiti dveh ur hoda. Toda dobila se je prijetna družba, s katero smo se vsedli v voz in odpeljali smo se iz Jeruzalema v Zveličarjevo rojstno mesto.

Ko smo prišli čez dolino Hinom na onstranski breg, šla je voznja proti jugu. Videle so se vedno kake zanimivosti. Tu je jahal mimo nas ogorel mohamedovec čilega arabskega konja, ondi je korakal po zaprašeni cesti težko otovorjen osliček. Tu so nam naproti prišle široko stopajoče kamele, tam se je pasla pri poti čreda ovac. Semtertje nas je srečala kaka družba božjepotnikov, vračajočih se v Jeruzalem. Po tej poti sta romala tudi Marija in Josip, ko sta šla na občno popisovanje v Betlehem. Tod mimo so šli sveti trije kralji, ko so šli iskat novorojenega kralja judovskega.

Okolica ima kraški značaj. Na mnogih krajih opazuješ kupe nanošenega kamenja, ki kaže, da iskušajo izboljšati nerodovitni svet. Oljikina drevesa dajejo enolični planoti bolj prijetno podobo. Cesta je časih nekoliko napeta, ker ima Betlehem višjo lego nego Jeruzalem.

Ob levi strani opazujemo trdnjavi podobno poslopje. To je grški samostan Mar Elias t. j. sveti Elija. Na desni strani pa kažejo kamenito ploščo ter pravijo o njej, da je počival tukaj prorok Elija, ko je bežal pred kraljem Ahabom in pred njegovo ženo Jezabelo.

Kmalu smo v gledali gradič Tantar, ki je kakih deset minut oddaljen od ceste. V njem prebivajo usmiljeni bratje, imajoči ondi bolnišnico z lično cerkvijo. In kaj se vidi tam v ozadju? Na vzvišenem svetu je razpoložena množica hiš, nad katerimi se vspenjata dva zvonika. Pod zidovjem se vrstijo lepi vrtovi in dobro obdelano polje. Da, pred Betlehemom smo. Toda preden smo dospeli v mesto,

opozorili so nas še na majheno čveterovoglato zgradbo, stoječo tik ceste ter pokrito s kupolo. Obče se trdi, da je tukaj umrla Rahela, žena očaka Jakoba in mati egipškega Josipa. V spominj so jej postavili ta pomenik, ki ga ne častijo le kristijani in judje, nego tudi mohamedovci. Ako so temelji zidovja še izza Rahelinega časa, bil bi ta nagrobnik izmed najstarejših spomenikov na zemlji.

Koliko svetopisemskih zgodeb hodi na misel romarju, ko zre po betlehemiški okolici! Saj veš, da je tukaj domovina Jesetova in njegovega sina Davida, ki je pasel ovce po teh bregovih in planjavah. Tukaj je mazilil prorok Samuel pastirčka Davida za judovskega kralja. Zato se imenuje Betlehem Davidovo mesto. Zgodba vseh zgodeb pa je tista, ki se je vršila tukaj ono noč, ko so peli angeli: »Čast Bogu na visokosti in mir ljudem na zemlji.«

Ustavili smo se na prostornem trgu poleg cerkve Kristovega rojstva. Pred nami se vzdigujejo mogočne stene, ki kažejo, da oklepajo veliko svetišče. Vhod vanj pa je tako tesen kakor v majheno hišico. Široka vrata so namreč zazidali zato, da bi se lažje zabranil sovražniku dostop v sveti kraj.

Ko prideš v hišo božjo, iznenadi te njen ogromen prostor. Štiri vrste korinških stebrov, 44 po številu, delijo baziliko v petero ladij. Oboka ni nobenega, da se vidi vsled tega cedrovo strešno tramovje. Ničesa ni zakritega. V enem pogledu ti stopi vsa notranjščina pred oko. Le tam gori, kjer se končuje glavna ladija in kjer bi imel biti veliki oltar, je zazidano svetišče od vrha do tal. Ta zid so naredili prekanjeni Grki zato, da jim ni treba cerkve popravljati. Po sebi se umeva, da je ves del notranje bazilike, kar se nahaja zunaj zidu, zelo zanemarjen, ker nima nobenega gospodarja.

Iz bazilike vodijo stopnice v podzemeljski del cerkve. Romarja navdajajo blažena čutila, kajti tukaj je bil rojen Zveličar sveta. Žal, da tolikanj sveti prostor ni katoliška, nego grška last. Vender imajo katoličani prav v obližju oltar svetih treh kraljev, ki jih spominja, da so stale kedaj na tem mestu Gospodove jaslvice.

Kaj ne, tudi Ti bi bil rad ondi pokleknul in se zahvalil za neizrekljivo ljubezen božjo do človeškega rodu? Veruj mi, da sem jaz to storil v Tvojem imenu in v imenu vseh svojih prijateljev, ki nimajo prilike obiskati betlehemskega svetišča.

Župnik Josip Lavtižar.

Zgodovinske črtice iz Bele Krajine v turški sili.

(Dalje.)

Tabori, katerih se nahaja še nekaj ohranjenih po Kranjskem, so bile vtrdbe, obstoječe iz visokega in močnega obzidja okoli cerkva, gradov, na vzvišenih, ne lahko dostopnih strminah, katere so prebivalci lahko branili in je rabili kakor zavetišča. V njih so se za trdnim obzidjem branili kakor Levi. Turki so se jih radi ognili in le redko kedaj naskakovali, odšli so navadno vselej od taborov s krvavimi glavami. Taborjanom je dajala poguma in srčnosti njih neizogibna žalostna osoda v slučaju, da podležejo: sužnost ali smrt njih samih in onih, katere so branili. To je vselej podvojilo njih moči, in razbilo ob zidovju moč naskakovalcev. Utrjeni tabori v Beli Krajini so bili poleg obeh belokranjskih mest 1) Gradac v Podzemeljski župi in 2) Podbrežje* na Kolpi pod Adlešičami. Ogromno zidovanje s čvrstim obzidjem in štirimi branilnimi stolpi in branilnimi hodniki se je držalo v turški sili vedno vrlo dobro. Vsej okolici, tudi sosednji Hrvaške je bil varno pribežališče, ki ni Turku nikoli podleglo. 3) Semič, z mogočnim zidovjem, katerega ostaline se vidijo še v dobro prenovljenem župnišču in v obzidju cerkve in pokopališča. Jugovzhodni stolp taborovega obzidja je sedaj v celoti še ohranjen. 4) Vinica. Mogočna vtrdba gradu in tabora je bila pod vodstvom znanih Turnov, Burgstalov in Semeničev.**

* Pravilno bi se moralo pisati Polbrežje — ker se vsa stavba raztega na polbrežju Kolpinem.

** Slovenci! Kar imate še taborov krog cerkva ali pokopališč — ohranite je. Ohranite vse. Sveti ostanki so trudoljubivosti Vaših očetov. Slovensko krvijo in slovenskimi solzami poroščeno zidovje je to. — Silijo

Poleg mest. taborov so bili v Beli Krajini varno bivališče okoličanom v turški sili belokranjski gradovi. Skupna, trpka turška sila je spravila v sočutno zavezo in zvezo plemiča in priprosnika: oba sta rabila v bratski slogi z močnim zidovjem meč in ga sukali viteško za krst častni in slobodo zlato.

Silni so bili napori, da se zavaruje slovenski jug pred kruto turško silo, žrtve v ta namen, kedo jih bo ocenil dovolj! Toda kaj je maral Turčin za solze bornega kmetiča, kaj za sklepe preplašenega plemstva? Ni minilo leto, da bi ga ne bilo v deželo. Prikazoval se je na več krajih ob enem in v letu po večkrat. Vse varnostne odredbe so bile zaman.

Leta 1474. je pridrla na Hrvaško 16.000 širokohlačmanov, ki so razdelivši se dosegli tudi Metliko in poizkusili v Beli Krajini in se vračali z nameravanim plenom v svoja jastrebova gnezda. Vsa obramba meje se je izkazala za prelahko, da bi vzdržala Turka. V njeno boljšo obrambo se je na skupnih stanovskih zborih zahteval »tedenski vinar.« ka-

nam v pero razni kraji neljubih spominjev. A zamolčimo je za danes. Čemu ste namreč tu pa tam in ob vsem tem še znatnimi troški in sitnim delom šli poruševati krog svojih cerkva te veličastne stolpe in te turške zidove? In mesto njih ste stavili moderno slabotno ograjo ter jej vrgli počez še kako cementno ploščo. Cement! Kamen in les — to je liturgična snov. Ta grdi cementni nestvor, ki se vam drobiti jame za 2—5 let. Čemu tako? — A da! Spomenik ste postavili hoteli našemu času in samim sebi. — Vaši očetje so iz kamena dvignili te častite stolpe in to danes otemnelo ozidje — in ti tabori pričajo o njihovi žali zgodbi že nad 400 let; a Vi? Vi pa iz 5 let brezhibno trajajočega cementa spomenik za 5 let. — Sedaj smo na jasnem. Vaši očetje na stoletja; Vi na dneve. Ta napredek sedanjega časa — ta bajka o napredku nam je od nekedaj jasna nad vse. Toda nikakor pa ob tem nočemo trditi, da bi danes sploh ne napredovali v nikakem obziru. Da napredujemo — in še zelo napreduje danes svet: kedo bi si upal tajiti? A da bi ob enem tudi osodno ne nazadovali danes tu in tam, če zavesti nam pa nikarte trgati iz naše duše. Ena preživeta človeška doba nas prepričuje o tem tužnem dejstvu. Ustavljali smo se iz vseh moči tej žalozgodbi in se hočemo še. Vznemirjalo nas ne bode, akopram ne dosežemo ničesa. „Blagosti tvori: vrzi je v morje. Če riba ne — Gospod o njih izve —“ tega indijskega pregovora resnica nas je držala do sedaj po koncu; za vnaprej nas tudi še obdrži. A, rojaki, da ne odbije osodna ura — vmodrimo se!

Vrednik.

terega je bila oproščena le ženska in le taka, ki vse leto ni zasslužila ničesar. Pobirali so ga plemenitaši: na Kranjskem Gašper Črnomaljski in Jurij Turjaški; v Istri in na Krasu Jakob pl. Raunach; za Metliko in slovensko stran Oton Semenič. Zbrali so z nabranim denarjem armado vojakov, plačanih najemnikov: katerim je bilo bojevanje ne plod navdušenosti za narodne svetinje — bojevanje jim je bilo rokodelstvo. Kadar se je Turkom izljubilo, prodrli so mejne falange in bili so tam, kjer jih niso pričakovali. L. 1474. so bili v Beli Krajini, podeč se po nji od konca do kraja, od Metlike do Črnomlja. Napadno leto 1491. nam opisuje deželni glavar kranjski Viljem Turjaški v pismu do nekega nemškega gospoda (bržkone kakega predstojnika nemškega viteškega reda v Ljubljani, kateremu je bilo podrejeno posestvo istega reda v Beli Krajini) tako-le: »Na dan sv. Mihela na večer so prilomastili Turčini v Metliški okraj. Naslednji dan so se spustili, hudourniki enako mimo Mehovega proti Rudolfovem.«* Bela Krajina se v teh na kratko sledečih si napadnih ni bila postavila na noge, zato Turku v opustošenem kraju ni bilo ostanka, ni se jim zdelo vredno muditi se v njej.

Konec petnajstega veka se je naša krajina malo oddahnila od turške sile. Vladovalo je neko premirje s Turki — a tudi v tej tišini, ko se ni oglašala turška sila, jej ni bila mila sreča. Dasi je ni strašil Turek, gibal jo je pa silni potres, strašila lakota, njej zvesta sestra kuga in draginja. Dvignili so se v tem času kmetski upori; sicer jih zgodovina nikjer ne omenja določno, vendar težko, da bi bila ta sila, med tem, ko jih je obiskala vsaka druga, mirno šla mimo naših pokrajin.

(Dalje pride).

—r.

Preganjana cerkev — prava cerkev.

Pred nekaj leti je prišel h katoliškemu župniku v pruskem mestu protestant in ga poprosil, da bi ga sprejel v katoliško cerkev. Župnik se je hotel prepričati, ali so nakane

* Radics: „Herbard VIII“ st. 38—40.

tega mladega človeka čiste. Zato ga je odslovil po nekaterih kratkih vprašanjih, češ, da naj vso stvar resno prevdari. Za par dni je zopet potrkal protestant na župnikova vrata in iznova prosil, da bi ga sprejel v katoliško cerkev. In tudi to pot ga župnik ni sprejel. Ni dolgo trajalo, ko je prišel tretjič do župnika. Nato ga je župnik vprašal, da naj odkritosrčno pove, kaj ga je privedlo na ta odločilni korak. A na to vprašanje mu je odgovoril protestant: »Že nekaj let prebiram svetega pisma novo zavezo. Najbolj je name delovalo to, ker je Krist rekel svojim učencem, da bodo muke in preganjanje trpeli zavoljo njegovega nauka. Potem sem sam pri sebi mislil: Dobro, ob tem znaku se mora spoznati prava cerkev. Kedo je pa zaradi Krista preganjan? Judje? Ti ne. Prostomisleci? Tudi ne. Starokatoličani? Ne! Protestantje? Še manj! — Toda v resnici so preganjeni katoliški duhovniki in redovniki, škofje in papež. Uprav to je znamenje, da so ti pravi Kristovi učenci. Katoliška cerkev je torej edino prava.« Ko je župnik slišal te besede, ni kar nič več dvomil o resnični izpreobrnitvi mladega protestanta. Poučil ga o resnicah sv. katoliške vere in ga sprejel v naročje katoliške cerkve.

A.

Iz sveta.

Morebiti bo zanimal čitatelje »Danice« **govor moravskega škofa Pavla grofa Huyn-a**, ki ga je imel na skupščini katoliškega društva kmetovalcev dne 26. sušca t. l. na slovanški Moravi:

Dragi kmetovalci!

Ko je pred nedavnim časom prišel do mene Vaš velečastni predsednik s svojim tajnikom in me povabil, da bi na Vašo splošno željo služil za Vas pontifikalno sv. mašo in prisostoval današnjemu zborovanju, verujte mi, da mi je bilo srce napolnjeno z radostjo, ker ste tem činom podali dokaz, da hočete delovati pod praporom Kristovim v zvezi z duhovništvom in svojim škofom. Spričo tega Vam prav danes izpregovorim nekaj besed.

V današnjem evangeliju smo slišali besede Kristove: »Blagor jim, kateri po-

slušajo besedo božjo in jo ohranijo.« In jaz, naslednik apostolov, zastopnik Jezusa Krista Vam tudi kličem: Poslušajte besedo božjo in jo ohranite. A kje imate priložnost slišati besedo božjo? Šola je bil kraj, kjer ste slišali besedo božjo in v cerkvi jo morete slišati vsako nedeljo in vsak praznik. Rekel sem, da ste v šoli slišali besedo božjo, ko ste se učili krščanskega nauka. Kako pa se imenuje knjiga, v kateri je na kratko obsežen krščanski nauk? Vaš hitri odgovor je: »Katekizem.«

Brez dvomde je vsakdo izmed Vas, moji dragi, imel katekizem, ko je obiskoval šolo. Ali želel bi si, da bi vsak izmed tu zbranih častitih poslušalcev imel ohranjen še svoj katekizem. Katekizem bodi v vsaki rodovini: katekizem prebiraj krščanski oče, krščanska mati, krščanski mladenič, krščansko dekle v svrhu, da se pouči, kako se je vesti v različnih potrebah življenja. Katekizem bodi takorekoč domača čitanka krščanske rodbine.

Ne mislite, dragi kmetovalci, da to velja le za kmeta. To velja za vsakega, tudi najbolj omikanega človeka. Poznal sem generala, ki je imel visoko dostojanstvo, bil je podmaršal. Prsa so mu bila odičena z imenitnimi redovi. Bil je v mnogih bitkah, radoval se je naklonjenosti svojega vladarja: in veste, kaj je general rekel nekoč? »Knjižico imam doma, to je katekizem in v vseh važnih vprašanjih življenja sem našel v njej pot vodečo v nebesa.«

Torej katekizem je eden virov, iz kojega morete in morate črpati božjo besedo. Hočete, da Vam itenujem drugi vir besede božje? Vsako nedeljo in vsak praznik Vam razlaga duhovnik v cerkvi božjo besedo. Morebiti ste ob raznih prilikah poslušali še bolj mikalne stvari: ali bolj važnih resnic, večje modrosti ne morete nikjer slišati, nego v pridigah. Kajti svečenik po ukazu in vzgledu Jezusa Krista ne prodaja svoje modrosti, marveč uči le to, kar je razodel Bog Oče, kar je učil Gospod Jezus Krist sam, to je razlaga Vam večno modrost. To je torej drugi vir božje besede.

Po »Hlasu« prevel župnik Jakob Čemažar.

(Konec prihodnjič.)

Iz domovine.

Cerkvica sv. Jurija na ljubljanskem Gradu je prišla s kupom gradu v last ljubljanske mestne občine. Vzradoščen ob tem važnem dogodku je pisec teh vrstic častital mestnemu županu na tej znameniti pridobitvi: a hkrati ga je opozoril na svetišče sv. Jurija, pomočnik kranjske dežele in ljubljanskega mesta, ki je že deset let popolnoma opuščeno in zanemarjeno. Imenovani veljak je odgovoril, da se sv. Juriju vrnejo njegove pravice. Letos je še sameval o svojem godu na velikonočni ponedeljek, a ljubiteljem domovinskih starin vstaja izza gori omenjene obljube nada, da so šteti dnevi razsvetenja grajske cerkvice — najstarejšega svetišča ljubljanskega mesta.

V.

Kolodvorski misijon v Trstu se je osnoval kakor oddelek Vineeneijeve družbe. Izprva je izvrševalo človekoljubno delo reševanje ženske mladine prihajajoče v Trst na službo le 16 gospa zaščitnic, a sedaj je teh blagih reševalk 36. — V Trstu že nekaj let vspešno deluje slovenska družba sv. Nikolaja, ki je otela že mnogo služkinj npravstvenega propada.

Zrnje.

„Zato verujem, ker je vstal od mrtvih.“

Sv. Margareto, mučenico v Antiohiji, je vprašal Olibrij, cesarski oblastnik: ako je res kristijana. Mučenica mu je nevstrašeno pritrdila. »Kaj«, je zakričal nad njo pagan, »ali se ne sramuješ, ti, plemkinja, biti kristijana? Ali ni nespametno imeti za Boga človeka, ki je bil križan kakor hudodelnik? — Od kod veš, da je Jezus Krist umrl na sv. križu?« vprašala ga je svetnica. »To poročajo vaši evangeliji. Sam sem bral to v njih.« Dobro si bral! Toda beri dalje. Prav te knjige nadaljujejo o njem, da je od smrti vstal z lastno močjo in šel v nebesa, kjer sedi na desnici Boga Očeta.

Sramujte se raje vi, ki vidite trpenje in križ mojega Boga, ne vidite pa njegove slave in njegovega veličanstva. Jaz ne verujem v Jezusovo božanstvo, ker je trpel in umrl, nego ker je od smrti vstal. Zato sem mu dala celo svoje srce. In ko bi imela tisoč živenj, dala bi mu teh 1000 živenj in teh 1000 src.«

o. Kazimir.

Odločno, povsod odločno. Dunajski list to-lo poroča: Pred nekoliko dnevi je prišla gospa visokega plemstva v prodajalnico glasovite tvrdke. Zahtevala je na kratko in malo, da odstranijo v izložbi na ogled postavljene podobe iz nemškega igrokaza: »Bratje iz št. Bernarda.« Tvrdka se je vdala. Nekaj avtoriteta, nekaj samokorist — ker se veliko prodaja dotični gospej in tudi drugi gospodi. To postopanje čvrste gospé dobodi priznanje in posnemanje. Kedo najde močno ženo! — Odločnosti, Slovenci, je treba zlasti nam. Na vseh postojankah nam jo je treba. Eua izmed najkobnejih izgovoric pa je med nami: Kaj ljudje porečejo: pa nočem zamere: nočem, da bi se govorilo o meni. Za Boga: ljudje: zamera: govorilo! Pusti je, naj govore — a ti bodi mož sam: močna žena bodi sama. Pravo učini in ne boj se nikogar: boj se pa nad seboj Boga. Čudeznosti včiniš, da si odločen. Se ve da — odločen, če si sam neoporečen in če te pamet vlada, ne svojeglavnost — Če se pa strašiš samega sebe, kadar ti tega ni treba: trst na vodi, sedaj gori sedaj dori: če se bojiš svoje sence, bi li, ne bi li? Potem se ve, si šala samemu sebi — svetu pa posmeh.

A. K.

Popravek.

V »Danici« št. 16 na strani 128 beri v 19. vrstici: »Dne 27. julija 1903 pa je imel kakor vpokojenec v Kranju biserno sv. mašo.«

„Danica“ izhaja vsak petek na celi poli in velja po pošti za vse leto 6 kron, za pol leta 3 krone, za četrt leta 1 krono 50 vin. Zunaj Avstrije velja za vse leto 7 kron; za Ameriko 9 kron. Ako bi bil petek praznik, izide „Danica“ dan poprej. V Ljubljani se dobivajo posamezne številke po 10 vinarjev v Lovro Blaznik-ovi trgovini na Starem trgu in v Ivane Pichlerjeve tabakarni na Kongresnem trgu.